

Bc. Markéta Králová: Hudební činnost sester voršilek v Kutné Hoře během 18. století.

diplomová práce ÚHV FF UK, Praha 2014, 69 s. + 10s. (přílohy)
(posudek oponenta)

Kláštéry měly v minulosti zcela zásadní vliv na formování hudební kultury v Čechách, ale naše dosavadní vědění o začlenění hudby do života kláštera – jak v rámci liturgie, tak do nejrůznějších slavností nebo v době rekreace – má stále velmi daleko do ideálního stavu. Výzkum hudebního života v klášterech je tedy téma stále aktuální a důležité. Jeho předpokladem je ale dobrá orientace v problematice historie a fungování konkrétního řádu a také znalosti jazykové a paleografické.

Diplomantka tedy zvolila velmi zajímavé a významné téma – navíc o hudbě v řádu voršilek je všeobecně známo opravdu velmi málo. Například ani ve dvou nejvýznamnějších hudebních encyklopediích – Musik in Geschichte und Gegenwart a The New Grove Dictionary of Music and Musicians – není heslo o voršilkách zařazeno.

Diplomová práce je přehledně rozvržena do devíti oddílů, které zcela logicky vyplývají z tématu. Text obsahuje tyto části: úvod, stav bádání, stručnou historii řádu voršilek a historii města Kutné Hory, srovnání hudebních aktivit voršilek v Praze a v Bratislavě a charakteristiku hudebních aktivit voršilek v Kutné Hoře. Tato nejvýznamnější část se zabývá vyhodnocením hudebních pramenů a pramenů „nenotové“ povahy. V poslední kapitole je provedeno srovnání s kutnohorským kostelem sv. Jakuba a s klášterem cisterciáček v Brně. V příloze je uveden stručný seznam skladeb kutnohorských voršilek a přepis vybraných klášterních účtů.

Diplomantka se spolehlivě zorientovala v existující literatuře a pramenech. Na základě rešerše ve starší ale i novější literatuře sestavila stručnou historii působení voršilek v Kutné Hoře v 18. století. Dochován je též archiv kutnohorských voršilek (uložený ve Státním oblastním archivu v Praze), ale většina materiálů se vztahuje až k jeho novějším dějinám od 19. století. Z 18. století se jako nejvýznamnější pramen pro poznání hudebních aktivit jeví pouze klášterní kroniky a částečně i účty a notový archiv, uložený v Národním muzeu-Českém muzeu hudby (do sbírek Českého muzea hudby byl z Městského muzea v Kutné Hoře převeden na konci roku 1980 a zapsán pod číslem přírůstku 20/81).

Vzhledem k tomu, že pramenů, které by pomohly hudební činnosti voršilek v Kutné Hoře blíže specifikovat, opravdu mnoho neexistuje, správně se tedy diplomantka snaží analogicky porovnat s hudebními projevy mateřského konventu v Praze a pak v Bratislavě (Pressburg). Autorka však sama přiznává, že archivní prameny – v tomto případě zejména kroniky – nedokázala z důvodů jazykových a paleografických dobře využít. Je tedy možné, že kroniky obsahují ještě další zajímavé informace o hudbě v tomto klášteře - ať již při liturgii nebo při jiných příležitostech.

Diplomantka došla k závěru, že hudební produkce spojené s liturgií byly v kutnohorském klášteře určitě ovlivněny i tím, že klášter měl pouze kapli, kostel se v 18. století nepodařilo postavit, takže i v porovnání s klášterními účty byl hudební provoz pravděpodobně skromnější. Nejrozsáhlejší část práce se zabývá dochovanými notovým archivem. Diplomantka provedla jeho charakteristiku podle druhů obsažených skladeb, vyhodnotila podle zastoupení autorů, pokusila se o určení doby vzniku hudebnin a identifikaci provenienčních celků a písářských rukou.

Není pochyb o tom, že odevzdaná práce je velmi přínosná, ale pro případné publikování by bylo nutné provést dopracování a revizi některých závěrů. Za poněkud odvážné a nereálné lze považovat autorčino tvrzení, že se notová sbírka dochovala

kompletně (s.65), ačkoliv k tomu neexistuje žádný doklad (například možnost porovnání s dobovým inventářem nebo rekonstrukcí řady původních evidenčních čísel).

Diplomantka shromáždila velké množství důležitých informací, které zpravidla dobře interpretuje, ale někdy se dopouští nepřesností, nebo nejsou některá důležitá fakta uvedena přesně (např. na s. 15 – od kdy byla zařazena do školních osnov hudba a tanec?, s. 19 – k jakému datu se vztahuje popisovaná slavnost v Oktávu Božího Těla?, s. 27 – od kdy byla hudba předmětem ve škole?). Pod názvem kapitoly „6.2.4 Hudební charakteristika sbírky“ bychom očekávali charakteristiku sbírky, nikoliv analýzu vybraných skladeb.

Z hlediska jazykového text obsahuje řadu formulačních neobratností a také není dodržena čistota stylu vyjadřování odpovídajícího vědecké práci. Autorka totiž často používá „ich“ formu, kterou nesystematicky střídá s neutrálním vyjádřením výkladu například v pasivu.

Po stránce formální úpravy je práce provedena velmi pečlivě, z typografického hlediska by ale neměly na koncích řádků zůstatvát jednopísmenné předložky. Je škoda, že soupis notového archivu je vytištěn příliš drobným písmem. Bibliografické citace jsou uváděny jednotně. Schází však soupis zkratk, i když těch není v textu použito mnoho.

Diplomantka by se v další fázi měla zajímat o obecné předpisy voršilek vztahující se k liturgii, víme-li, že řád je organizovaný na principu provincií a se vztahy mezi zakládajícími (mateřskými) a zakládanými konventy, a měla by se určitě zabývat problematikou poměru zpěvu chorálu a figurální hudby. Je fakt, že v případě kláštera v Kutné Hoře to nebude jednoduché, protože dochovaný fond pravděpodobně nemá mnoho takových dokladů, které by dokumentovaly hudební aktivity voršilek při bohoslužbách nebo při jiných příležitostech, jak vyplývá z inventáře tohoto fondu¹ (diplomantka uvádí, že kromě tištěné verze je dostupný i na internetu, ale bohužel neuvádí odkaz – inventář je uveřejněný na webových stránkách Státního oblastního archivu v Praze na <http://pomucky.soapraha.cz>. Rozhodně lze doporučit znovu prostudovat inventář a fond kutnohorského archivu² a prozkoumat také archiv pražských voršilek.³

Nejvýznamnější přínos spatřuji ve vyhledání a interpretaci dosud zcela neznámých a nevyužitých pramenů „nenotové“ povahy, které se vztahují konkrétně ke kutnohorskému konventu a ve vyhodnocení notové sbírky.

Práci doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

PhDr. Markéta Kabelková, Ph.D.

V Praze dne 15. června 2014

¹ Roubíčkoví Jan – Roubíčková Vlasta, Klášter Voršilek Kutná Hora, 1709–1850, Praha 1969, NAD 21, inventář 22, <http://pomucky.soapraha.cz>

² Např. „spisy konventu“ (od inv. č. 62, které začínají rokem 1719), spisy obsahující domácí řád, pravidla denních prací, zvláštní povinnosti, pokání a pobožnosti a inventář klášterní knihovny (inv. č. 212, z let 1775–1890)

³ Čermáková Marie – Burdová Pavla, Voršilský archiv v Praze, 1660–1950, Praha 1957, NAD 46, <http://www.badatelna.cz/?wicket:interface=wicket-0:5:1> (ke dni 15.6.2014) – např. školní slavnosti a programy (inv. č. 15), obřadní knihy (inv. č. 55–61), spisy od roku 1604 (od inv. č. 117)